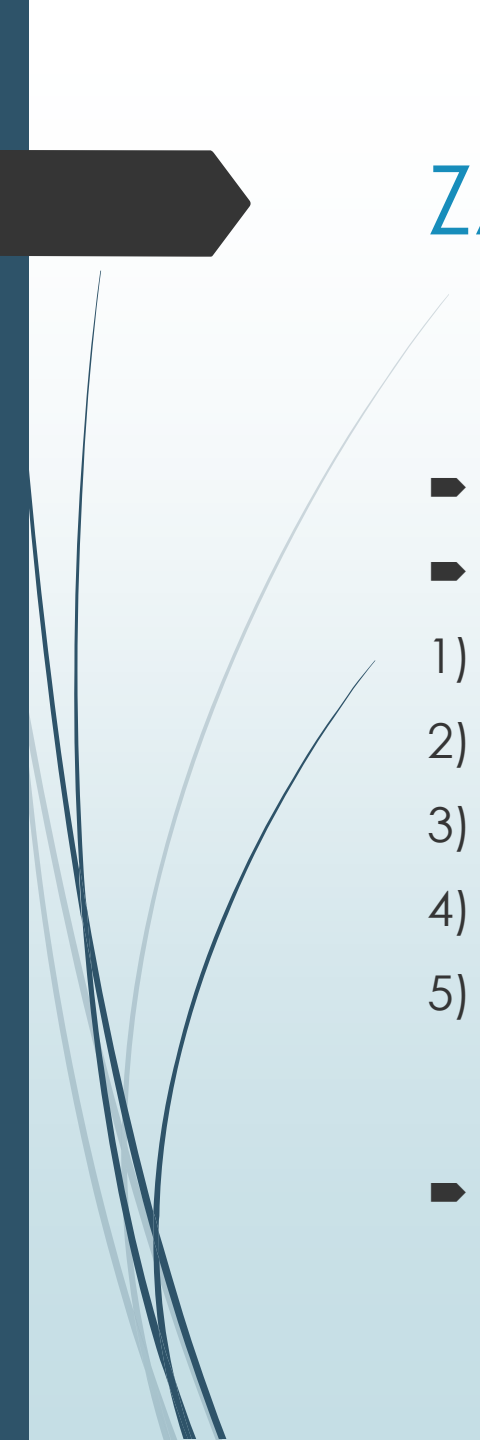

Potrebni uvjeti i važnost zaštite i popravaka knjiga

Dejana Kurtović,
dipl. prof. i knjižničarka
IV. OŠ Bjelovar

Bjelovar, 12. svibnja 2015.

ZAKONSKI OKVIRI

- **Pravilnik o zaštiti knjižnične građe (NN 52/05)**
- Njime se uređuju:
 - 1) Mjere zaštite i očuvanja knjižnične građe
 - 2) Uvjeti čuvanja
 - 3) Načini pohrane
 - 4) Oblici korištenja knjižnične građe
 - 5) Postupak popisivanja, vrednovanja i korištenja građe kao kulturnog dobra (odnosno utvrđivanje i prevencija zaštićene građe)
- **Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99)**

OSNOVNE MJERE ZAŠTITE

- Uređeni i održavani prostori i instalacije
- Prostori opremljeni sigurnosnim protuprovalnim, vododojavnim i protupožarnim sustavom i/ili sustavom nadzora
- Knjižnice su dužne provoditi osnovne mjere zaštite od:
 - 1) Poplava
 - 2) Požara
 - 3) Provale
 - 4) Elementarnih nepogoda
 - 5) Ratnih razaranja
- Voditi ažurnu dokumentaciju o zaštiti

PLAN MJERA ZA SLUČAJ OPASNOSTI (ČL. 4 i 5)

- Dužan ga je izraditi svaki ravnatelj samostalne knjižnice, ili voditelj knjižnice u sastavu (škole)
- Pri izradi voditi računa o posebnostima knjižnice i knjižnične građe

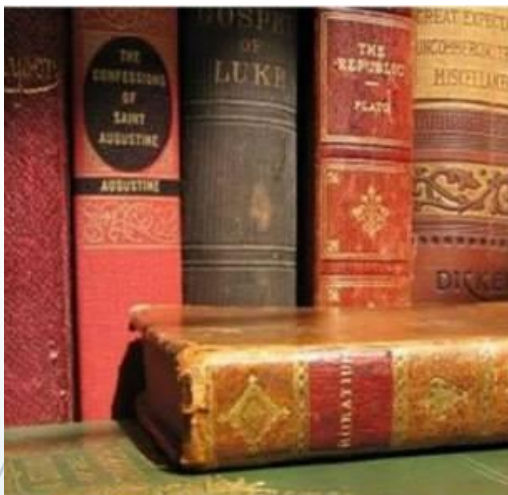
ELEMENTI PLANA MJERA ZA SLUČAJ OPASNOSTI:

- Procjena ugroženosti
 - Mjere preventivne zaštite
 - Mjere pripravnosti
 - Plan spašavanja građe tijekom i neposredno nakon
 - Plan saniranja posljedica, tj. saniranje štete
- MJERE PRIPRAVNOSTI SU:
 - 1) Popis postupaka
 - 2) Opis spašavanja građe
 - 3) Popis opreme za spaš.
 - 4) Popis zaduženih zaposlenika za spašavanje
 - 5) Prostor privremene pohrane
 - 6) Način saniranja posljedica
 - 7) Popis stručnjaka za konzervaciju građe

UVJETI ČUVANJA GRAĐE

► ZAŠTITA GRAĐE SE VODI PROTIV RAZNIH UZROČNIKA PROPADANJA:

- 1) Vlage
- 2) Prekomjernog sunčevog ili umjetnog svjetla
- 3) Bioloških i atmosferskih utjecaja
- 4) Onečišćenja
- 5) Odstupanja od optimalne temperature

Knjige treba
jednom tjedno
očistiti od prašine,
a da ih pritom ne
morate micati
s mjesta (s polica).

@Dejana

Knjižnicu, pogotovu ako je smještena na otvorenim policama, treba redovito čistiti od prašine. Papir je kao magnet te privlači prašinu, a prašne knjige s vremenom dobiju neugodan i težak miris. Zato ih bar **dva puta godišnje temeljito očistite** i to tako da ih skinete s polica i svaku knjigu posebno dobro očistite usisavačem za prašinu ili čistom četkicom. Nikad nemojte lupati knjigom o knjigu, jer će te tako oštetiti i uvez i stranice knjige.

OPTIMALNA KLIMA I ČIŠĆENJE PROSTORIJE KNJIŽNICE

VLAGA ZRAKA – 45-60%

TEMPERATURA ZRAKA – 16-20C

DNEVNO ČISTITI USISAVANJEM I BRISANJEM PRAŠINE BLAGO VLAŽNIM KRPAMA

JEDNOM GODIŠNJE SE RADI PREVENTIVNA DEZINFEKCIJA, DEZINSEKCIJA I DERATIZACIJA

OPREMA ZA ZAŠTITU GRAĐE

- Mjerni instrumenti za praćenje temperature i vlage
- Ovlaživači i/ili odvlaživači zraka
- Ventilatori
- Klima uređaji ili klima ormari za pohranu osjetljive građe
- Zaslони, rolete i sl.
- Folije s UV-filtrima za prozore i staklene vitrine
- Fluorescentne lampe
- Ostala oprema po potrebi

NAČINI POHRANE GRAĐE

- Police, ormari i ladice odgovarajućih oblika, dimenzija i materijala
- Ne smiju biti uz fasadne zidove i izvor topline
- U ormarima treba postojati stalna cirkulacija zraka
- Prema potrebi koristiti držače, podupirače, graničnike i pregrade radi sprečavanja deformacije i oštećivanja

Sva oprema za knjižnice na jednom mjestu!

PRENOŠENJE GRAĐE

- Prenosi se ručno, u kolicima ili mehaniziranim transportom
- Ručno se prenosi isključivo u čvrstim kutijama
- Na kolicima se slaže kao na polici ili u ladicama, a kolica moraju imati odgovarajuće dimenzije, gumene kotače i zaštitnu ogradu

Cijena oko 800-2500 kn

NAČINI OBILJEŽAVANJA

- Bilješke se vode mekom B grafitnom olovkom
- Signature se upisuju na prvi slobodni predlist ili poledinu lista ukoliko je to neknjižna građa (grafika, crtež,...)
- Prilikom signiranja AV građe signature se pišu na naljepnice ili trajni papir koji se lijepi trajnim ljepilom za ovitke, omote i sl.
- Ex-libris se uvijek izrađuje od lužnatog papira i lijepi trajnim ljepilom (metilceluloznim, rižinim ili pšeničnim škrobom)

Osvježite stare uveze:

istrljajte ih krpom namočenom u ulje, knjige u kožnom uvezu nakon čišćenja od prašine premažite uljem (ali samo uvez!). Višak ulja uklonite čistom krpom. Oštećeni kožni uvez spasit će te od daljnjeg habanja ako ga premažete tankim slojem bezbojnog laka za kožu.

@Dejana

@Dejana

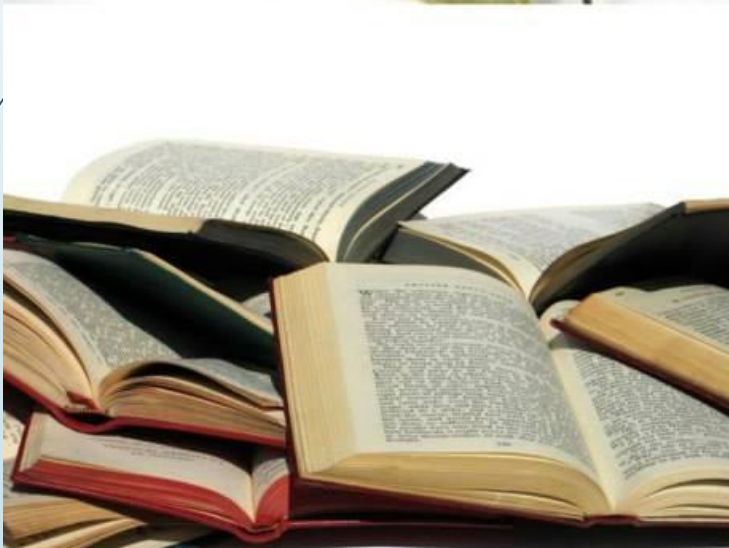
U prostorijama u kojima ima mnogo knjiga neće se osjećati neugodan **miris** ako iza knjiga, na police rasporedite nekoliko komadića vate natopljenih u kamfor.

@Dejana

Knjige koje ste očistili od prašine
vratite na čistu policu.
Između stranica svake knjige
umetnite po nekoliko lovorovih listova,
koji štite knjige od vlage,
nametnika i prljavštine.

Masne mrlje na knjigama s netom kupljene knjige uklonite bugačicom tako da je postavite pod zamašćenu stranicu. Zatim izglacajte stranicu mlakim glačalom i masna će mrlja prijeći na bugačicu.

Mrlje na stranicama knjige nastale od prašine uklonite komadićem vate namočenim u razrijeđeni superoksid. Kad prebrišete sve mrlje, ostavite knjigu raširenu da se listovi osuše.

@Dejana

Mrlje od tinte se čiste
razrijeđenim superoksidom.
Ne zaboravite pod umrljanu
stranicu podmetnuti
bugačicu kako otopljena
tinta ne bi zamrljala
sljedeću čistu stranicu

Mrlje od prstiju
očistite s knjiga
čistom kičicom
namočenom u
alkohol.

@Dejana

Plijesan s korica

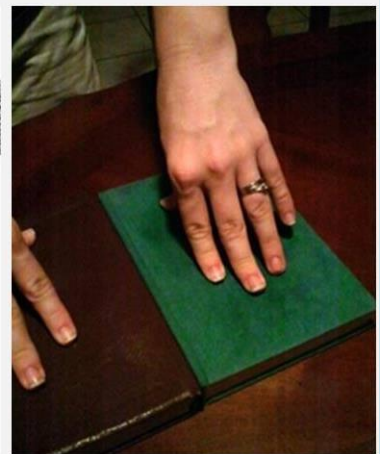
knjiga uklonite
mješavinom 10 grama
hidroksida i 50 grama
amonijaka. Nju pažljivo
nanesite na svaku
pljesnivu mrlju, a kad
mrlja nestane, prebrišite
očišćeno mjesto
destiliranom vodom.

@Dejana

Proces ponovnog nanošenja hrpta na knjigu

- Očisti se strgani hrbat i odvojene stranice iznutra od končića i drugih oštećenja
- Kistom se nanese par puta PVA ljepilo u ravnomjernim slojevima na vrhove stranica s unutrašnje strane hrpta kako bi se prvo učvrstile stranice i ne bi poispadale iz knjige.
- Svaki put, nakon što se nanese jedan sloj ljepila, suši se par minuta fenom
- Nakon što se nanese ljepilo ravnomjerno na stranice i posuši, stavlja se gornji sloj na unutrašnji dio hrpta i stranice i spaja se. Ovaj dio se može učvrstiti dodavanjem platna koji će držati hrbat uz stranice.
- Knjiga se učvrsti špagom kako se ne bi odlijepio hrbat u procesu sušenja.
- Ostavi se par dana knjiga na suhom i toplom mjestu da se posuši ljepilo.
- Nakon što knjigu oslobodimo špage, ona će biti izuzetno ojačana.

how to... FIX A BROKEN BOOK SPINE

- PVA ljepilo ili ljepilo na bazi polivinilacetata - kupuje se u specijaliziranim trgovinama boja i ljepila poput naših Kemoboja, Pevec, itd. Rok trajanja: 12 mjeseci.

Hvala na pozornosti!